

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Fristående förskola - Regelbunden tillsyn förskolan Loket

Förlag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden förelägger med stöd av 26 kap 10 § skollagen Föräldrakooperativet Loket på Gotlands ekonomiska förening (769606-5296) att vidta åtgärder avseende de brister som framkommit i tillsyn.

1. Senast 2027-04-30 tillsätta en styrelsemedlem som genom utbildning och erfarenhet kan bedömas nå upp till kraven på insikt i skolförfattningarna.
2. Senast den 2027-04-30 samt 2028-01-07 säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs och dokumenteras i enlighet med skollagens krav.
3. Senast den 2027-04-30 säkerställa att ett beslut om sommarstängning inte begränsar inskrivna barns rätt till förskola.

Barn- och utbildningsnämnden tilldelar Föräldrakooperativet Loket på Gotlands en anmärkning med stöd av 26 kap. 11 § skollagen avseende följande brister:

1. Förändringar i huvudmannens ägar- och ledningskrets har inte anmälts till kommunen inom en månad efter förändringen.

Sammanfattning

Barn- och utbildningsnämnden har tillsynsansvar för fristående förskolor med enskild huvudman inom Region Gotland enligt 26 kapitlet i skollagen (2010:800).

Vid tillsyn 2026 av förskolan Loket, framkom brister som behöver åtgärdas. Huvudman Föräldrakooperativet Loket på Gotland föreläggs att åtgärda brister inom följande områden:

1. Ägar- och ledningskretsens samlade insikt
2. Huvudmans systematiska kvalitetsarbete
3. Erbjudande av förskola

Huvudman Föräldrakooperativet Loket på Gotland tilldelas även en anmärkning avseende

1. Anmälan av förändring i ägar- och ledningskretsen.

Ärendebeskrivning

2026-08-25 startade en regelbunden tillsyn av förskolan Loket där Föräldrakooperativet Loket på Gotland, är huvudman.

Tillsynen omfattade en ägar- och ledningsprövning av styrelsens lämplighet och insikter om skollagstiftning, ekonomi, arbetsmiljö och arbetsrätt samt en granskning av verksamhetens ekonomi. För att kontrollera att huvudman och verksamheten följer gällande föreskrifter har förvaltningen begärt in

styrkande dokumentation, besökt verksamheten samt fört samtal med rektor och styrelserepresentanter. Personal och vårdnadshavare besvarade också på enkäter utifrån läroplanens mål. Sammanställningen av underlaget visade på brister som behöver åtgärdas.

Föreläggande

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen redogör först för de bestämmelser som tillämpas därefter anges de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för bedömning. Slutligen redovisar förvaltningen sin bedömning.

1. Ägar- och ledningskretsens samlade insikt

Rättslig reglering

Huvudmannen ska kunna redovisa hur kunskap om skollagstiftning förvärvats inom ägar- och ledningskretsen. Både formella utbildningar och erfarenhet ska redovisas för den verksamhetsform som huvudmannen ska bedriva. Exempel på författningar som insikten ska omfatta är skollagen, läroplanen, diskrimineringslagen och barnkonventionen. (skollagen 2 kap 5 §)

Exempel på erfarenhet som kan bedömas som tillräcklig för att personen ska nå upp till kraven på insikt i skolförfattningar är att personen har varit rektor, skolchef eller huvudmannarepresentant. Exempel på utbildning som kan bedömas som tillräcklig för att personen ska nå upp till kraven på insikt i skolförfattningarna är lärar- eller förskollärarytbildning i kombination med annat, exempelvis erfarenhet som rektor eller att personen har gått rektorsprogrammet.

Kravet på insikt ska vara uppfyllt av ägare och ledning tillsammans. Kunskapen behöver inte finnas hos varje ledamot men kompetensen måste sammantaget finnas i styrelsen.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

De brister som framkommit vid tillsyn visar på att huvudman inte har den samlade insikt i skolförfattningar som krävs inom ägar- och ledningskretsen. I styrelsen finns en medlem som varit huvudmannarepresentant i tre års tid och kan därmed förmodas ha insikt i aktuella regelverk och författningar. En förutsättning för det är dock att verksamheten inte visar på brister och att personen därigenom kan visa att hen har relevanta kunskaper och insikter.

Bedömning

I styrelsen finns inte någon formell kompetens kring skollagstiftning, varken utifrån utbildning eller erfarenhet. En ledamot har suttit i styrelsen i tre år och skulle genom sin erfarenhet som huvudmannarepresentant antas ha viss kunskap om regelverket. De konstaterade bristerna inom grundläggande delar av skollagstiftningen, bland annat kvalitetsarbete och erbjudande av förskola, visar dock att kunskapen inte har varit tillräcklig för att säkerställa att verksamheten följer gällande föreskrifter.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bedömer därför att ägar- och ledningskretsen sammantaget inte uppfyller kravet på insikt i skolförfattningarna enligt 2 kap. 5 § skollagen.

2. Huvudmans systematiska kvalitetsarbete

Rättslig reglering

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete ska visa på vad som behöver utvecklas, varför och på vilket sätt. Detta arbete ska dokumenteras. (skollagen 4 kap 3 och 5-6§§)

Dokumentationen är viktig för att kunna följa en kvalitetsutveckling över tid och för att kunna se effekterna av utvecklingsarbetet. Dokumentationen möjliggör även spridning av kunskap och erfarenhet och kan bli ett underlag för beprövad erfarenhet.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid tillsynen framkommer brister i huvudmans systematiska kvalitetsarbete. Varken verksamhetsplanen eller verksamhetsberättelsen visar att huvudmannen bedriver ett eget målinriktat arbete utifrån läroplanen. Verksamhetsplanen innehåller läroplansanknutna mål och en strategi för måluppfyllelse och är undertecknad av styrelsen och personalen. Det framgår dock inte att målen har tagits fram av huvudmannen. Eftersom innehållet främst avser personalens arbete kan verksamhetsplanen inte betraktas som huvudmannens eget underlag. Verksamhetsberättelsen beskriver syfte och genomförande men saknar redovisning av planering, uppföljning och analys i förhållande till de nationella målen.

Styrelseprotokollen från 2025 och vårterminen 2026 rör främst ekonomiska och organisatoriska frågor. Trots fasta rubriker som ”personal/arbetsgivare” och ”ekonomi” saknas en återkommande punkt om barnens utveckling och lärande. Detta tyder på att huvudmannen inte har en planerad struktur för regelbunden uppföljning inom området.

I det frågeunderlag som skickas ut i samband med tillsyn beskriver huvudman att styrelsen tar del av enhetens arbete och har dialog med rektor om barnens utveckling och lärande. Huvudman beskriver att det är rektor och personal som analyserar och ger förslag på utvecklingsinsatser. Beskrivningen av ansvarsfördelningen visar att huvudman har en mer reaktiv än drivande roll. Huvudman beskriver även en ansvarsuppdelning där huvudman leder det strategiska arbetet och att rektor bär ansvaret för skollagen, läroplan och barnkonventionen. Det ger ett intryck av att det ansvar som åligger huvudmannen läggs på rektor. Det framgår inte hur huvudmannen själv tar ansvar för att verksamheten uppfyller gällande krav.

Bedömning

Brister i dokumentationen av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete påverkar förutsättningar för både huvudman och verksamhet att bedriva ett arbete utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Avsaknaden av en samlad uppföljning och analys på huvudmannanivå gör att ansvar för övergripande utvecklingsbehov i praktiken läggs på rektor och därmed hamnar på fel organisatorisk nivå. Den bristande dokumentationen och ansvarsförskjutningen begränsar huvudmannens möjligheter att säkerställa att verksamheten utvecklas utifrån identifierade behov och att barnen ges likvärdiga förutsättningar att nå läroplanens mål.

3. Erbjudande av förskola

Rättslig reglering

Enligt 8 kap. 3–7 §§ skollagen ska barn erbjudas förskola utifrån de förutsättningar och i den omfattning som anges där. Barn ska bland annat från ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning som behövs med hänsyn till vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier. Undantaget från skyldigheten att erbjuda förskola gäller kvällar, nätter, veckoslut och i samband med större helger. Något generellt undantag för sommarstängning finns inte.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid tillsynen framkom att huvudmannen sedan 2020 beslutar att hålla förskolan stängd två veckor varje sommar. Vårdnadshavarna informeras varje höst om vilka veckor förskolan ska vara stängd och får samtidigt en handlingsplan för hur styrelsen ska gå till väga om det finns behov av förskola under perioden då förskolan är stängd.

Enligt handlingsplanen ska huvudmannen i första hand undersöka om barnet kan placeras på en annan fristående förskola, i andra hand tillfråga ordinarie personal och i sista hand tillgodose tillsynen med hjälp av vikarie. Det framgår inte hur samarbetet med övriga förskolor är planerat eller vilken förskola barnen ska erbjudas plats vid under respektive vecka. Det framkommer också vid intervju med huvudman att man inte har säkerställt att de förskolor som anges i handlingsplanen kan erbjuda en placering under den aktuella perioden. De angivna alternativen kan därför inte betraktas som konkreta och tillgängliga.

Formuleringarna i handlingsplanen kan uppfattas som att vårdnadshavarnas ledighet är en förutsättning för personalens möjlighet till semester. Det ger intryck av att verksamhetens bemanningsförutsättningar blir styrande i stället för barnens behov av förskola.

Bedömning

Huvudmannen har inte visat hur man säkerställer att barnen erbjuds förskola i den omfattning de har rätt till enligt 8 kap. 3–7 §§ skollagen.

Ett generellt beslut om sommarstängning får inte medföra att inskrivna barns rätt till förskola begränsas. Om verksamheten hålls stängd behöver huvudmannen i förväg säkerställa att de barn som har behov av förskola under perioden erbjuds en konkret och tillgänglig, alternativ placering.

Huvudmannens nuvarande planering innebär att vårdnadshavarna inte på förhand kan få besked om hur barnets behov av förskola ska tillgodoses under stängningsperioden. Osäkerheten blir särskilt påtaglig för vårdnadshavare vars arbets- eller studiesituation kan förändras, exempelvis vid arbetslöshet, nytt arbete eller ändrade arbetstider och som därför inte i god tid kan förutse sitt behov av förskola. Det finns därmed en risk för att vårdnadshavarna anpassar sin ledighet efter verksamhetens stängning, i stället för att barnets behov ligger till grund för erbjudandets omfattning.

Anmärkning

1. Anmäla förändringar

Rättslig reglering

Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 5 a § till den som godkänner den enskilde som huvudman senast en månad efter förändringen. (skollag 2 kap 6b §)

Anmälan ska göras till den kommun som beslutat om godkännande. Det är den som godkänts som huvudman som ska anmäla förändringen. Syftet med att ändringar i den berörda kretsen ska anmälas är att underlätta för kommunens tillsyn. Anmälan ska ske senast en månad efter förändringen, det vill säga när en person exempelvis valts, utsetts eller avgått från sitt uppdrag.

Region Gotlands e-tjänst används för att anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen. Anmälan diarieförs och utgör underlag för granskningen i ägar- och ledningsprövningen.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid kontroll av diariet konstateras att styrelsen inte har anmält in de förändringar som skett i ägar- och ledningskretsen efter förändringen 26-04-16. Senast kända registrering är 25-05-20 (BUN 2025/806).

Bedömning

Huvudman har underlåtit att anmäla förändring i ägar- och ledningskretsen vilket har försvårat kommunens möjlighet att genomföra granskning av de nya styrelsemedlemmarna.

Uppföljning

Föreläggande

1. Ägar- och ledningskretsens samlade insikt

Huvudman ska senast 2027-04-30 tillsätta en styrelsemedlem som genom utbildning och erfarenhet kan bedömas nå upp till kraven på insikt i skolförfattningarna. Styrelsemedlemmen måste ha väsentligt inflytande, det vill säga, ha rösträtt och vara delaktiga på de styrelsemöten som äger rum.

2. Huvudmans systematiska kvalitetsarbete

Huvudman ska senast den 2027-04-30 redogöra för hur man ska säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs och dokumenteras i enlighet med skollagens krav.

Redogörelsen ska omfatta:

- Hur planering, analys, uppföljning och utvärdering av förskolans måluppfyllelse samt barnens utveckling och lärande ska genomföras på huvudmannanivå.
- Hur de beslut om förbättringsåtgärder som huvudmannen fattar ska utgå ifrån en analys av identifierade utvecklingsbehov i förskolan. Detta gäller även i de fall huvudmannen väljer att prioritera och tydliggöra mål för uppföljning.

Senast 2028-01-07 redovisa dokumentation av det systematiska kvalitetsarbete som bedrivits på huvudmannanivå för perioden 1 juni 2027 till och med 31 december 2027.

3. Erbjudande av förskola

Huvudman ska senast 2027-04-30 redogöra för hur man ska säkerställa att barnens rätt till förskola inte begränsas under den beslutade sommarstängningen. Barn som har behov av förskola ska erbjudas en konkret och tillgänglig placering i den omfattning de har rätt till enligt 8 kap. 3–7 §§ skollagen.

Redogörelsen ska innehålla:

- hur de inskrivna barnens behov av förskola under stängningsperioden ska kartläggas,
- hur vårdnadshavarna ska informeras om möjligheten att anmäla behov, även om behovet uppkommer eller förändras senare,
- var förskoleplats ska erbjudas under perioden då förskolan är stängd,
- hur huvudmannen har säkerställt att en eventuell alternativ förskola faktiskt kan ta emot barnen,
- hur vårdnadshavarna ska få ett tydligt besked om erbjudandet i rimlig tid före stängningen.

Huvudman ska också bifoga den reviderade information som skickas ut till vårdnadshavare om öppethållande under sommaren.

Anmärkning

1. Anmäla förändring i ägar- och ledningskretsen.

Huvudman ska snarast anmäla samtliga förändringar som har skett i huvudmannens ägar- och ledningskrets.

Vidtagna åtgärder enligt nedan ska redovisas till utbildnings- och arbetslivsförvaltningen via e-post: registrator-bun@gotland.se ange ärendenummer 2026/1607.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-19

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Ester Alavei
Förvaltningsdirektör

Bo Eriksson
Avdelningschef stöd och utveckling

Skickas till

Föräldrakooperativet Loket